

**Интернет као идеалан медиј за промоцију планинарења у
васпитању и образовању**
**Internet as an Ideal Medium for the Promotion of Mountaineering in
Education**

*Предраг Пртљага, наставник вештина на струковним студијама
Висока школа струковних студија за образовање васпитача
„Михаило Палов“ – Вршац*

Резиме: Основна питања којима почињу разматрања у овом раду су: које је место физичке културе данас, у образовању, уопште, како се, у каквим, и под којим условима настава реализује и, коначно, у којој мери је разноврсна понуда спортова којима се ученици могу бавити? Највећа пажња је посвећена спортовима на отвореном, у природи, посебно планинарењу као тренутно потпуно запостављеном у нашем систему образовања. У раду се такође разматрају резултати истраживања добијени у земљама у нашем блиском окружењу.

Коначно, да ли је могуће Интернет искористити у сврху популаризације и презентовања спортова у природи? Рад нуди одговор: ако млади данас више верују Интернету него другим изворима информација, тада је он посебно погодан медиј за промоцију ових активности .

Кључне речи: Интернет, физичка култура, образовање, спорт, планинарење.

Abstract: The issues underlying basic considerations in the paper refer to the following: what is the place of PE nowadays in education in general, and how, i.e. under which circumstances PE education is carried out, and finally, what can be said about the versatility of the offer of sports students can choose? Attention has been paid to the sports in the open, in nature, especially mountaineering as completely neglected in our educational system at the moment. The paper also deals with the research results obtained in the states in the region.

Finally, is it possible to use the Internet in order to present and make the sports in the nature more popular? The paper offers the answer: if young people trust the Internet more than other information sources, it seems that the Internet is a medium suitable for the promotion of these activities.

Key words: the Internet, physical education, education, sports, mountaineering.

Како је било

Да бисмо боље увидели које је место физичке културе данас у образовању, али и уопште, неопходно је да накратко погледамо у прошлост. Друштвено и политичко уређење бивше СФРЈ, засновано на политици Комунистичке партије у први план је истицало масовност, а ова карактеристика је посебно изражена била у области спорта. Врхунац овог настојања оличен је у организацији тзв. слета који се сваке године одржавао 25. маја на Дан младости и Титов рођендан. Деца, млади и војници су масовним учешћем и физичким вежбама оличавали јединство и склад југословенског друштва.

Критике тадашњег друштвеног и политичког уређења могу бити оправдане, али је чињеница да би се већина сведока тог времена сложила да је положај физичке културе и васпитања у бившој СФРЈ био значајно бољи него што је то данас случај.

Распад државе није једини узрок – промене на глобалном плану битно су утицале на многе области живота, па су тако и у области физичке културе и спорта идентификоване значајне промене. Бављење спортом постало је *лично*, док је масовност у физичким активностима превазиђена. Развој информационах и комуникационих технологија у великој мери утиче на појаву да је непосредан контакт могуће остварити много лакше коришћењем савремених електронских уређаја, него организовањем сусрета *очи у очи*. Паралелно са тим и потреба за игром, забавом и дружењем сели се на Интернет и друге електронске комуникационе канале. За спорт и физичку активност остаје све мање времена. Са друге стране, у последњој деценији приметна је интеграција спорта и информационе технологије, али масовност се сада огледа у броју оних који прате спортске догађаје из својих фотеља путем телевизијских и све чешће Интернет канала. Истовремено масовни медији у први план истичу само врхунски спорт и спортисте, чиме аутоматски код деце и омладине гасе сваку жељу за активним учешћем у спортским такмичењима која су резервисана само за најбоље.

Образовање је такође, глобално, али и локално доживело огромне промене. Мада се декларативно физичком образовању поклања велика пажња, чињенице говоре да се овај сегмент васпитања деце и омладине све више *гура у страну*. Деведесете године претходног века, у нашој земљи и окружењу, обележили су ратови и

велика беспарица, тако да су објекти за физичку културу, лоше одржавани и никако загревани, остали само сведоци *неких бољих времена*. Изградња нових спортских објеката је гласно најављивана (посебно у тзв. предизборним кампањама), а неретко се завршавала само постављањем *камен темљца*.

Како је сада

На основу доступних извора могуће је констатовати да су „обрађивање“ *наставне јединице, коришћење само метода практичног вежбања, неправилна примена начина евалуације путем „норми“, недовољан и неефикасан фонд часова, примена само традиционалног модела наставе* (Родић 2001: 119) само неки од проблема који оптерећују како наставнике тако и ученике основних и средњих школа. Као резултат могуће је приметити да ученици ниже разреде основне школе веома често завршавају без изграђених навика у погледу физичке културе и васпитања, што је последица наведених методичких проблема, али и већ образложеног непостојања адекватног простора. С друге стране, од учитељског кадра се очекује да организује наставу физичког васпитања, али веома ретко резултати овог настојања превазилазе оквире оличене у фудбалској утакмици за дечаке и физичкој активности за девојчице кроз тзв. игре, попут *између две ватре*. У вишим разредима основне и средње школе физичко васпитање бива редовније и боље организовано, али *избрани спорт* је често *једини спорт* (или један од два), а не *спортска грана* како стоји у Правилнику о наставном плану. Појмови *теоријско образовање, правилно држање тела и спречавање спортских повреда, основе олимпијског васпитања...* које такође прецизира наведени Правилник, ученици наших школа најчешће не препознају као садржај часова физичког васпитања.

Уз све наведено треба приметити и да је физичко једно од ретких предмета (колико је аутору познато, друго је грађанско) које у свом називу носи и одредницу *васпитање*. Неоспорно је да сви предмети обухватају и овај елемент, али управо *коришћење само метода практичног вежбања* (Родић 2001: 119) јасно указује на чињеницу да *васпитање* тренутно није у довољној мери део физичког васпитања, а посебно не *посебних оперативних задатака* као нпр. *усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика и*

др. што се јасно истиче у спомињаном Правилнику. У њему се, такође, међу организационим облицима рада налазе и слободне активности, логоровања, спортске активности од значаја за друштвену средину, приредбе и друге друштвене активности школе на плану физичке културе.

Намерно издвојени наводи из Правилника указују на чињеницу да би планинарење могло да буде један од спортова који задовољава прокламоване циљеве и облике рада, као елементе физичког васпитања у школама.

Планинарење

У овом тренутку неопходан ће бити још један повратак у прошлост; планинарска друштва су у бившој СФРЈ под паролом „упознај своју земљу да би је више волео“ окупљала ђаке, студенте и омладину. Раније снажно финансијски подржавана од стране државе, током периода деведесетих година ова друштва су остала без средстава и велики број њих је угашен, или су активности, али и број чланова, сведени на минимум. Данас је планинарење неоптерећено политичком позадином постало прилично широк појам, пошто друштва која су *преживела* и новоформирана удружења сличне оријентације у своје активности укључују и дуге шетње (*трекинг, хајкинг*), возњу бицикала по брдима (*маунтин-бајкинг*), путовања у циљу посете историјским и природним вредностима, па чак и тзв. *исхрану из природе*. На овај начин они покушавају да обнове и прошире своје чланство, и популаришу и учине атрактивнијом идеју да се слободно време проведе на здравији начин, у природи, посебно деци и младима. Треба додати да термини када се одвијају активности оваквих друштава (субота, недеља, празници и распусти), спадају у тзв. слободно време.

Интернет истраживање

На основу релевантних истраживања у земљи и окружењу (Србија, Војводина, Словенија, БиХ и Хрватска), наведених у литератури, могуће је доћи до одређених информација о томе како проводе и како би желели да проводе своје слободно време млади са овог подручја. Као што је и очекивано у овом случају усресредићемо се на резултате везане за појам спорта и бављење спортом, као и на

планинарење и њему сродне спортове у мери у којој нам то дозвољавају подаци којима располажемо.

На основу увида у резултате ових истраживања која се претежно баве аспектом слободног времена младих могуће је у вези са нашом темом утврдити следеће:

- ученици и студенти у великом броју сматрају да би у њихове школе требало увести додатне садржаје у виду спортских активности;
- анкетирани сматрају да нису довољно физички активни, односно не баве се одговарајућим облицима рекреације и спортовима;
- изузетно мали број њих се активно бави спортом;
- одрастањем опада бављење тимским спортовима најчешће играма лоптом, док је, с друге стране, у порасту бављење одређеним индивидуалним спортовима;
- најупадљивије разлике између младића и девојака су у томе што су младићи значајно више ангажовани у бављењу спортом и праћењу спортских активности;
- данас су многи интересантни садржаји недоступни великом делу популације младих (пре свега због недостатка финансијских средстава, односно високих *чланарина*);
- физичко васпитање у школи у великој мери утиче на начин на који млади проводе своје слободно време.

За нашу тему веома битно запажање је и да:

- велики број испитаника као жељени начин провођења слободног времена спомиње **излете у природу и боравак у природи.**

Као коначан закључак може се констатовати да су млади свесни чињенице да се недовољно баве физичким активностима, да имају изражену жељу да по том питању нешто и учине, али и да јасно указују на препреке које им стоје на путу остваривања ових циљева.

Зашто планинарење

Зашто се, дакле, планинарење нуди као једна од алтернатива за решавање проблема слободног времена и као елемент свеукупног физичког и али и основног васпитања?

Као прво, оно што се није мењало вековима је шаролики рељеф Србије који чине брда и брежуљци (Фрушка Гора и Вршачке планине), планине (Хомољске, Дивчибаре, Тара, Златибор, Копаоник) и највиши врхови Старе и Шар планине. Достизање врхова и шетње у опсегу до 500 па чак и 1000 метара надморске висине не захтевају претходне „висинске“ или било какве друге захтевније припреме, а добар су пут ка постизању одређеног нивоа физичке кондиције.

Планинарење може, али не мора, бити скупа забава. Трошкови путовања су, ако су у питању веће групе, релативно мали, а тзв. „храна из ранца“ повољнија је за омладински буџет, а може представљати и промену у стандарном начину исхране младих (воће, вегетаријанска и макробактеријска храна која за разлику од производа од меса и млека није склона кварињу и тд.).

Трећа веома важна чињеница, у вези са констатованим, је да се планинарењем свако може бавити потпуно индивидуално, али и у мањој или већој групи. Овде треба споменути да је на 35. Фрушкогорском маратону ове године, учествовало готово 12.000 планинара и рекреативаца. Учесници су долазили сопственим возилима, комбијима, аутобусима, а становнике Новог Сада је довео конвој аутобуса градског превоза. Током маратона свако је могао да прилагоди своје кретање тако да се осети или као потпуни индивидуалац или као члан групе.

Након пар јасно истакнутих елемената који младе могу одредити за бављење планинарењем свакако је могуће подсетити и на све предности боравка на чистом ваздуху, упознавања природних богатстава и лепота, дружења, достизања одређених циљева и тд.

Закључак или како би могло бити

Када предлажемо Интернет као идеалан медиј за промоцију планинарења у васпитању и образовању у виду имамо да је он широко доступан корисницима у смислу, пре свега, распрострањености. Следећи битан фактор је већ спомињана везаност и блискост младих са електронским медијима, посебно све већа доступност Интернета путем мобилних телефона.

Велики број планинарских друштава поседује свој сајт, многа су присутна и на друштвеној мрежи Фејсбук, али приметно је да она нису у жижи интереса младих. Потребна је много јаснија подршка друштва,

тачније државе, како би планинарење добило место које заслужује у области спорта и рекреације. Изнад свега, укључивање овог и сличних видова активности у програме физичког васпитања додатно би учинило у популарисању настојања да млади активније користе своје слободно време. Додатни позитивни ефекти оваквог понашања директно би утицали на унапређење менталног и физичког здравља, као и на читав низ аспеката основног васпитања и образовања младих.

На крају је неопходно напоменути и да чињеница да живимо у доба *тржишне економије* не мора представљати препреку у овим настојањима. Иако планинарење не поставља претеране захтеве у односу на опрему, квалитетна специјализована водо и ветронепропусна одећа и обућа, штапови за ходање, мерачи пређеног пута (педометри), навигациони уређаји и читава лепеза мање или више неопходних производа могу употпунити задовољство учесника, а произвођачима донети зараду.

Литература

Bouillet, D. (2009) Slobodno vrijeme zagrebačkih studenata: prilika za hedonizam ili samoostvarenje. *Sociologija i prostor*, 46 (3–4), 341–367.

Brlas, S. (1998). Slobodno vrijeme (rezultati istraživanja) na http://www.zjzvpz.hr/centar/izbor/img_izbor/bupl/ankslovre97_98.pps (pretraživano 11.05.2011.)

<http://www.besplatansport.com/sr/sprtski-blog/sportske-teme/796-pad-fizike-sposobnosti-nacije.html> (pretraživano 11.05.2011.)

Informacija o sistemu vrednosti studenata u Vojvodini (2004). Republika Srbija – Autonomna pokrajina Vojvodina, Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu na <http://www.sio.vojvodina.gov.rs/Omladina/Dokumenti/SistemVrednosti2004.pdf> (pretraživano 10.05.2011.)

Jurak, G., Strel, J. i Kovač, M. (2009). Sportske aktivnosti i obrasci životnog stila slovenske djece i mladeži za vrijeme školskih praznika. *Metodika*, 10(2), 382-394.

Petrović, J. i Zotović, M. (2010). Isti ili drugačiji - slobodno vreme mladih u Vojvodini i u svetu. *Zbornik Matice srpske za društvene nauke*, (130), 73-88.

Rodić, N. (2001). Metodički problemi Fizičkog vaspitanja učenika nižih razreda osnovne škole. *Norma*, 7(1-2), 119-136.

Stepanović, I., Videnović, M. i Plut, D. (2009). Obrasci ponašanja mladih tokom slobodnog vremena. *Sociologija*, 51(3), 247-261